

Dauwtrapwandeling groep 7&8

O.B.S. De Polle Marsum

15 mei 2013

Tekst en opmaak: Meino Zondervan Foto's: Jan Smid en Meino Zondervan

“Een verrassing, een verrassing wat voor verrassing?” “Tsja, als ik dat vertel is het geen verrassing meer toch?”. “Krijgen we een ijsje of zo?”. “Afwachten jongens en meisjes. “Waar gaan we polsstokspringen, waar zijn de polsstokken”? “Wees maar niet bang dat weten wij wel”. Allemaal vragen waarvan het antwoord onbesproken blijft omdat zich dat vanzelf gaat aandienen.

Voor de tweede keer hadden Sjoerd en ondergetekende, namens de Vogelwacht, de eer om de Dauwtrapwandeling te organiseren. Het vergt de nodige voorbereiding. Bevriende natuurmensen helpen ook in deze. Wederom wordt Marjolein Staal van NME centrum in Damwoude ingeschakeld om deze keer materiaal te lenen voor het vangen van waterdiertjes. Juf Hester wordt ingeschakeld om de ouders te vragen om polsstokken te lenen en vrijwilligers voor het ontbijt te regelen. Er geven zich meerdere mensen op maar er wordt gebruik gemaakt van de eerste 3. Petra Boersma en Carolien Stuve gaan het ontbijt verzorgen en Jan Smid gaat mee op pad om

foto's te maken. Sjoerd doet de boodschappen voor het ontbijt dat hij de avond te voren bij Petra brengt. Zelf haal ik het materiaal bij Marjolein op en zoek samen met zoon Wouter naar een geschikte sloot om waterdiertjes te vangen. Op het werk draai ik de eigengemaakte zoekkaarten uit met daarop foto's en de namen van de verwachte vogels die we in Marsum tegen kunnen komen. Daarnaast bel ik bevriende mensen van Vogelringgroep Bergurmermeer om een in te bouwen verrassing te regelen die op hun beurt weer contact opnemen met de Fûgellhelling om dit plan te verwezenlijken. Samen met Sjoerd bezoeken we van te voren de beide boerderijen die we ook aan gaan doen tijdens de wandeling en bespreken onze plannen met de boeren. Zowel Daam Aalders en met name Haaije van der Meulen geven hun volle medewerking. De avond voor de happening breng ik het materiaal voor waterdiertjes vangen en de 5 polsstokken naar de daarvoor bestemde locatie. Thuis nog de laatste “stationnetjes” uitwerken op papier. De rugzak inpakken en op bed.

Welkomswordje

Rond 5.35 uur stappen Wouter en ik de deur uit. We lopen nog snel een klein rondje om de ransuilen te zoeken maar helaas zonder resultaat. De weersvoorspelling

gen zijn slecht maar zolang we het droog houden zijn we allang blij. Omdat de zon niet schijnt is het rustig wat vogelzang betreft. Op het schoolplein staan de eerste kinderen al te wachten. Sjoerd, Jan en Hester zijn ook van de partij. Iets na 6-en zijn we compleet en kan ik een klein welkomswordje doen en vertellen wat we deze ochtend gaan doen. In het intro stukje is al te lezen hoe er gereageerd wordt op het woord ‘verrassing’. Het polsstokspringen wordt wederom met gejuich ontvangen.

Daar zit er ééntje

Voor we gaan wandelen krijgen de kinderen de zoekkaart uitgereikt. Net als de vorige keer lopen we eerst door de Buoren waar de kids mogen zoeken naar sporen die de aanwezigheid van ransuilen verraden. Ik betwijfel of de uilen zelf aanwezig zijn want ik heb ze al een dag of 4 niet gezien. Enkele kinderen hebben het niet

begrepen en kijken omhoog in plaats van omlaag waar ze moeten zoeken naar braakballen en uitwerpselen. “Daar zit er 1”, wordt er geroepen. Is dat mazzel hebben. Uitgerekend op de dag van de excursie zit er toch 1 van deze zeldzaamheden ter plaatste. “Kunnen jullie een beetje rustiger doen jongens en meisjes want we willen de uil niet verjagen en er liggen nog mensen te slapen”. “En nu graag zoeken naar sporen”. Het heeft afgelopen nacht flink geregend. Het kletsnatte uiltje volgt elke beweging onder hem. Er worden braakballen gevonden en ik laat de kinderen een enorm spoor van uitwerpselen in een boom zien.

Koninginnedag vogel

Vanaf school hebben we al enkele soorten vogels kunnen aantuiven op de kaart zoals koolmees, merel, kauw, houtduif en groenling. Als we verder lopen komen er een stuk of 10 gierzwaluwen over ons heen vliegen. Ze zijn op doorreis. Ze komen zo vanuit Afrika vandaan gevlogen. Het blijft een fantastisch gegeven als je bedenkt wat voor een gigantische reis vol gevaar de vogels 2 keer per jaar afleggen. De gierzwaluw wordt ook wel de Koninginnedag vogel genoemd omdat ze rond deze dag in Nederland binnen komen vanuit het verre Afrika. Deze vogels zijn gebouwd om te vliegen en komen alleen naar beneden om te broeden onder ‘hun’ dakpan. Hun huisje. Hun plekje. Hun liefdesnestje. Hun broedkamer of hoe je het ook maar noemen wilt. Elk jaar komen ze terug naar precies dat ene kleine plekje om hun kroost groot te

brenge. Als de locatie is verdwenen door sloop of renovatie is de verstoring dermate groot dat ze de 3 a 4 opvolgende jaren niet broeden. Het is een triest gezicht hoe de diertjes al gierend proberen om hun plekje terug te vinden. Soms is er een dakpan verder wel een opening maar toch willen ze onder die ene pan waar ze het jaar ervoor ook zaten. Het gaat niet goed met de gierzwaluw. Heb je ze onder je dakpannen wees er dan trots en zuinig op. Ze maken niet veel troep dus dat zal geen zorg opleveren.

Slapend persoon

Via de Schoolstraat lopen we richting het Poptaslot. Baltsende Turkse tortel duiven zitten op een dak. Jonge spreuwen maken lawaai vanonder dakpannen terwijl hun ouders buiten het dorp, in de weilanden, op zoek zijn naar emelten en engerlingen. Een fanatiek eksterpaar heeft een enorm nest gebouwd in een boom langs het kerkpad. Een eksternest is te herkennen aan het dak boven het nest maar er kan ook zomaar een ransuil in belanden als hij het nest kaapt. Opeens zijn de kinderen erg druk als ze een slapend persoon in een auto ontdekken. We manen ze tot stilte want ja die persoon heeft vast een roes uit te slapen. Bij nadere inspectie blijkt het een pop te zijn die inderdaad wel heel echt lijkt.

Ze staan scheef

Bij de boerderij van familie Miedema stoppen we weer even om te kijken richting kerktoeren. Het stukje weiland staat vol

met boterbloemen, pinksterbloemen, zuring en paardenbloemen. Prachtig!! Op de vraag of dit plaatje is te herkennen van de voorkant van het jaarboekje van de Vogelwacht krijgen we niet echt een geruststellend antwoord. Hier blijkt uit dat er toch nog heel wat ziertjes zijn te winnen voor een lidmaatschap. We bouwen hier een luistermoment in want vogels spotten is vooral ook vogels luisteren. De tiftjaf die zijn eigen naam zingt, de zwartkop met zijn heldere zang eindigend met een vraagteken, de winterkoning met de harde trillers. Een stukje verder laat ik de kinderen naar de bomen kijken met de vraag wat ze opvalt qua stand. Sommige kids moeten weer even bij de les worden geroepen omdat de altijd aanwezige tamme kleine witte eendjes zich aanmelden. “Ze staan scheef”, wordt er gezegd. “Inderdaad ze staan scheef, ze staan richting het oosten”. “Hoe zou dat kunnen?” “Door de wind”, Alweer goed. We hebben in Nederland meestal westenwind dus buigen de bomen richting het oosten. Aan de westkant van de boom vind je meestal ook mos. Mos is gek op vocht, daar zorgt de regen bij westenwind wel voor. Zo heb je toch een soort kompas bij je door naar de natuur te kijken.

Compleet opengehakt

We lopen een rondje door het hofje van het Poptaslot. Hier hangt o.a. een speciaal nesthokje voor de boomkruiper. Volgens de tuinbaas is het hokje dit jaar bezet. Op de singel rond het slot hangen nestkastjes voor mezen. Sjoerd ontdekt dat 1 van de hokjes compleet is opengehakt. Er zitten rond de opening metalen plaatjes gemonteerd maar het gat zit er boven. Het werk van spechten. De kinderen vinden mijn verhaal over predatie van jonge mezen door spechten niet echt leuk maar ook dat hoort bij de natuur, hoe hard ook. We lopen door en bouwen nog 1 luister moment in. Op het kaatsveld nog een paar zanglijsters en een witte kwikstaart. Voor ons zie ik weidevogels op een grote vogel slaan. Het is het mannetje

van de bruine kiekendief. Deze prachtige roofvogel heeft naar alle waarschijnlijkheid een nest op de vliegbasis.

Een snorkel

Vervolgens lopen we door naar het weiland vóór de boerderij van familie van der Meulen. Hier gaan we een slootje inventariseren op de aanwezige waterdiertjes. De kinderen worden in groepjes verdeeld en krijgen per groep een netje en een bakje om de inhoud van het netje in te doen. Een loepotje, een zoekkaart en een theelepeltje om de diertjes uit het bakje in het loepotje te doen. Ze krijgen 2 opdrachten. Via de zoekkaart opzoeken wat voor diertje er gevangen is en vervolgens onderzoeken hoe het dier ademhaalt. Dit is erg leuk. Dit houdt ze wel even bezig. Natuurlijk wordt er gegriezeld bij het zien van een bloedzuiger of gerande oeverspin. Er worden aardig wat soorten gescoord. Watervlooi, rugzwemmertje of bootsmannetje, waterschorpioen, driedoornige stekelbaarsje, watermijt, schrijvertje, poelslak en posthoornslak. Per groepje kijk ik wat er is gevangen en vertel hoe ze ademhalen. We zien een bootsmannetje die lucht van bovenwater haalt en de luchtbel mee naar beneden neemt onder de haartjes op zijn buik. Net als wij mensen nemen ze een duikersfles mee onder water. Het schrijvertje gebruikt een zelfde soort techniek maar steekt de luchtbelletjes onder het dekschild. Een waterschorpioen heeft een lange staart, een adembuis. Die gebruikt hij als een snorkel. De poel en posthoornslak zijn longslakken en moeten dus ook af en toe naar boven om lucht in te laten. Om half 8 zijn we er wel klaar mee en beginnen er enkele magen te knorren.

Fantastische medewerking

We lopen door het weiland naar de boerderij waar we luidruchtig door 3 honden worden verwelkomt. We lopen de stal binnen waar Haaije bij de koeien staat die 1 voor 1 worden gemolken door de melkro-

Foto: Betty Kooistra

bot. De kinderen vermaken zich kostelijk met de koeien. Haaije verteld in het kort over zijn vee en nodigt ons uit om mee te lopen naar de schuur waar allemaal kalfjes staan. Helemaal geweldig natuurlijk. Binnen de kortste keer hebben ze stuk voor stuk een slijmerige hand van het speeksel als ze hun hand uitsteken naar de kalfjes. Intussen zijn ook de ontbijtdames gearriveerd. Petra en Carolien zetten de spullen klaar in de schuur waar Haaije allemaal zakken zaagsel heeft geplaatst waar we op kunnen zitten. Fantastische medewerking. Er komt nog meer visite. Betty en Jelle zijn ook aangekomen met de verrassing. Eerst de handen wassen en een hapje eten. Wat is het toch mooi als alles volgens planning verloopt. Petra en Carolien smeren de broodjes. Er is koffie, thee, jus de d'orange vruchtendrank en ... gekookte eitjes.

De verrassing

We hebben nog een paar plasgeitenbreiers en dan is het tijd voor de verrassing!! Jelle loopt naar de auto. Betty pakt haar fototoestel. Spannend!! Jelle maakt de kofferbak van de Mercedes Benz open waar weer een klein hokje in staat. Het publiek dromt samen om de auto inclusief onze ontbijtdames en onze gastheer Haaije. Hij heeft zijn werkzaamheden onderbroken om ook mee te kijken. Het is duidelijk dat er iets levends in het hokje zit. Jelle heeft het te pakken maar het heeft Jelle ook te pakken zo meldt hij. Dat kan pijn doen. Jelle haalt een prachtige buizerd tevoorschijn. De vogel heeft een mooi verenkleed met

4 kleursoorten c.q. tinten. Er volgt een klein schaam momentje als er luid gestemd wordt om de uitleg in het Nederlands te houden. Maar Jelle houdt zich knap staande en verteld op een rustige toon over het wel en wee van de buizerd. Hij laat zien hoe het dier wordt gewogen door de vogel op de kop in een plastic buis op de weegschaal te plaatsen. Aan het gewicht kun je zien of het een man of vrouw betreft. Het blijkt een mooie jongedame te zijn. Vrouwtjes zijn zwaarder en iets groter dan mannetjes. De licht gekleurde iris verraad al een beetje haar leeftijd. Een 2^e kalenderjaar (KJ)

Laat je verbazen

De Fûgelhelling is het bezoeken waard. Ze verrichten er fantastisch (vrijwilligers) werk. Momenteel is ook de Lauwersmeer oehoe (bekend uit de krant) daar te zien in een nieuw onderkomen. Laat je verbazen en loop binnen bij de uiterst behulpzame en vriendelijke vrijwilligers van de Fûgelhelling die met name slachtoffers door menselijk toedoen weer op weg helpen om terug te plaatsen in 'onze' natuur.

Rattenvanger van Hamelen

Jelle is klaar met zijn praatje en het opmeten van de vogel. Het is tijd om haar de vrijheid terug te geven. Jelle loopt met de buizerd het weiland in en net als in de rattenvanger van Hamelen lopen de kinderen mak als lammetjes (ratten) achter hem aan. De kinderen tellen af "5..4..3..2..1" en hopsela daar gaat ze de lucht in. Mevrouw vliegt in de richting van de vliegbasis langs een stukje weiland waar veel weidevogels hun nest hebben. "Oh, oh", roepen Sjoerd en ik. En ja hoor daar komen 2 Kievieten aan gescheurd. Lekker is dat, ben je net vrij krijg je gelijk een schop onder je kont van 2 gekuifde veldkippen. Betty en Jelle worden hartelijk bedankt voor hun bijdrage. Ook Petra en Carolien worden bedankt voor hun geweldige bijdrage.

vogel. In het jaar dat ze geboren worden is het een 1 KJ vogel. 1 januari zijn ze allemaal jarig en wordt het een 2 KJ vogel etc. Aan de hand van met name de vleugelveren kun je nog preciezer de leeftijd bepalen door te zien hoe ver ze zijn met het ruien (oude veren versus nieuwe veren). Jelle spreidt een vleugel en vraagt me om een nieuwe veer aan te wijzen die veel korter en verser is dan de oude veren. Sommige vogels ruien hun verenpak ineens waardoor ze even niet kunnen vliegen zoals eenden en zwanen maar roofvogels zijn afhankelijk van de jacht en moeten altijd vliegen. Zij ruien hun veren 1 voor 1. Er wordt gevraagd wie de kop van de buizerddame even wil vasthouden zodat de snavel opgemeten kan worden. Rikst durft het aan. De vogel was ter verzorging in de Fûgel-spits opgenomen en was nu weer klaar om het luchtruim te kiezen. Een mooie timing en geweldige medewerking van de Fûgelhelling in Ureterp in samenwerking met Vogelringgroep Bergumermeer waar Jelle, Betty en ondergetekende bij behoren. Een unieke kans om de kinderen uit Marsum dicht bij de natuur te brengen.

Hieper de pieper

Na dit hoogtepunt vertrekken we via het fietspad richting de boerderij van Aalders. Sjoerd laat nog een meerkoet nest zien met 7 eieren. Bij de boerderij aangekomen willen we nog iets vertellen over de daar aanwezige boerenzwaluwen maar we krijgen nauwelijks respons. Na het eten en de buizerd zijn ze hieper de pieper en vragen ze nog maar om 1 ding en dat zijn de polsstokken. Het verhaaltje over de zwaluwen en de kerkuil die in de schuur huist laten we voor wat het is. We lopen het weiland in. We gaan nog bij twee nesten langs die onder nestbeschermers liggen. De nestbeschermers zijn nodig tegen de hokkelingen en jonge paarden die er rond lopen. Hester heeft het niet zo staan op het jongvee dat ons op korte afstand volgt maar gelukkig lopen er een paar bodyguards aan haar zijde. We lopen verder richting vliegbasis. Sjoerd vertelt over de aanwezige nestjes waar stokken bij staan en de werkzaamheden die nazorgers plegen te doen in

samenwerking met de boer. De aandacht leeft even op als een koppeltje reeën wordt gespot. De reeën zetten het echter gauw op een lopen voor het onrustige gezelschap. Als we over een hek klimmen lijkt het Hester wel een leuk idee om een groepsfoto te maken nu de kinderen nog droog zijn. We lopen nu in het verlengde van de basis naar de sloot waar de polsstokken klaar liggen. Er vliegt nog van alles lang ons heen zoals een mooie slobbeend man, gele kwikstaarten, kuifeenden, grutto's, tureluurs en scholeksters maar net als vorig jaar is de focus nog maar op 1 ding gericht. Het is tijd om uit te razen. Dat weet je als je met het jonge spul op pad gaat.

Stoer in de startblokken

De verhalen van de vorige groep waren bekend. Deze groep is ondanks het grijze frisse weer van plan hetzelfde te doen vooropgesteld dat ze wel eerst proberen droog de overkant te halen. Sjoerd en ik doen het eerst weer even voor. De spectaculaire boerenplons doe ik ook nu weer voor maar wordt door Sjoerd afgeraden want dat is alleen voor profs, aldus Sjoerd. Daarna staat het spul stoer in de startblokken met de polsstok in de hand. "Pols goed vasthouden, flink afzetten en aan de rechterzijde van de polsstok springen". Stuk voor stuk hebben ze het gevoel dat ze langs de linkerkant moeten springen. Erg onhandig. Stefan, Rikst en Wouter halen bij hun eerste sprong droog de overzijde. Rikst komt op

haar schouder terecht en laat even het luchtalarm afgaan maar Sjoerd is snel ter plaatste. Gelukkig was het meer schrik dan ernst en kan ze weer meedoen. De rest gaat het na enige twijfel toch proberen. Met een nat pak als gevolg. "KOOOOUUUUUD!!!!" Yep, jullie waren gewaarschuwd". Roos gaat goed uit de startblokken maar halverwege laat ze de polsstok los en komt op haar rug in de sloot. Ze is even helemaal verdwenen.

Kopje onder. Geweldig, wat een komisch gezicht. Hilariteit alom. We besluiten dit tafereel niet te lang te laten duren. Het is nou niet bepaald een zomerdag. Nog 1 keer gaan ze met z'n allen in de sloot staan voor een groepsfoto. Vervolgens allemaal helpen met het sjouwen van de polsstokken. Bij terugkomst in het dorp krijgen de kinderen allemaal nog het tijdschrift Erfvogels mee.

En nu rap naar huis. Maak je moeder blij met je naar blauwe drek riekende kleren en hup onder de warme douche. Sjoerd en ik worden verzocht nog even mee te lopen naar school waar we een presentje krijgen van Hester als dank voor de excursie. We kunnen terugkijken op een geslaagde ochtend. De kinderen hebben weer onuitwisbare indrukken opgedaan en daar doen we het voor.

